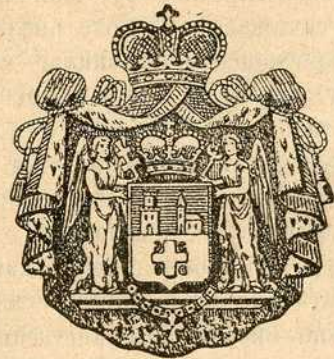

СРПСКИ СИОН

Год. X.

Број 31.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протопрезвитер Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 30. јула 1900.

Доказ Божјег бића постанком живота.

Од М. Мишела.

С француског превео Јово Узелац парох.
(Наставак).

VI.

Примјетити морамо, да су покуси прављени у изванредно повољним околностима за присташе спонтаног развитка. Они су радили на органским сунстанцијама, које граде организми.

Крв, сок од грожђа, вегеталне инфузије, све те сунстанције животни су продукти. Али томе ништа небијаше слична на земљи прије појаве првих живих бића, тад је била само минерална материја.

Дакле, и кад би покуси испали у прилог хетерогениста, ништа се ипак релативно не би могло закључити за први постанак живота.

Требало је што се тога тиче експериментирати под истим увјетима као М. Boussingault.

Он је на покреченом пијеску, поквашеном дестилованом водом, једном ријечи на чисто минералној материји посијао свој гласовити грах (пасуљ) haricat. И он је ипак никао према кржљав, (као што је требало очекивати) и развио се и фабриковао од живе материје, са

анорганском материјом, коју је имао на расположењу. Па да л' је требало очекивати спонтану појаву живота, припремивши јој што је могуће боље примитивне услове? Ја мислим, да се је дуго и узалуд очекивала. Хетерогенисте то јако добро осјећају и не усуђују се правити покусе. Они би хтјели, да се у материји коју граде организми, живот производи сам од себе, без претходног сјемена. Казали смо, да самосталног постанка (Generatio spontanea) без родитеља не има ни за најпростије и најниже организме (Claus), ал' ипак хетерогенисте упорно тврде, да је живот самостално постао од минералне материје.

Да се о нашој тврдњи освједочимо, размотримо часком контраст између живе и неживе материје. Састав, облике, обим, постанак, раст, опстанак и кретање све их то разликује. Казаћемо неколико ријечи за сваки контраст.

Анорганска тијела могу бити једноставна, органска тијела никад; она су есенцијелно сложена од уједињених елемената.

Спољни облик анорганског тијела јест круг, са равним плоснима; органска тијела имају на против скоро увијек гипке и заобљене

форме. Анорганска су тијела изнутра хомогена, једнолика т. ј. њихови најмањи дијелови различито састављени (састоје се из чврстих механичких и течних састојака, који су међу собом спојени). Анорганска тијела могу екзистирати у сваком обиму (тако гранит може сачињавати читаву гору и екзистирати у микроскопским дјелићима); органска тијела имају одређене димензије према њиховој врсти.

У опће је познато, да жива бића почимљу екзистирати само утицајем живих бића исте врсте, чији су дијелови били прије него су се одијелили од њих; анорганска тијела на против постају у најразличитијем кругу, само ако су се елементи приближили у повољне околности и услове.¹

Анорганска тијела постоје трајно, ако су само отклоњени извањски узроци, који би их могли растворити, смрвити; органска тијела опстоје и трају само услјед обнављања измјене материје и хране. Минерал се не храни.

Витални циркулус, који развија и подржава живот не продужује се у бесконачност код ниједног живог бића; он се продужује, више мање према врсти; али наједном се устави и то је смрт. Анорганска бића заштићена од вањских погубних агената, трају бесконачно.

Јест, огромна и неизмијерна је разлика између органске и анорганске материје; између живих и неживих бића.

Ако аутоцинезија² и не сачињава саму битност живота, она је бар за нас очигледна, јер признајемо да је неко биће живо, кад видимо да без икаквог материјалног импулза извана почиње кретати. Мртва материја не има тог својства, и зато смо ми од кретања свијета, који није у стању да се сам од себе покрене, без оклијевања упућени на импуре и консеквентно на првог покретача т. ј. Бога.

Али свака жива, па и сама вегетална материја има неки извјесни спонтанитет по-

¹ Неправедно су неки хтјели присподобити прву формацију живућих тијела, појаву кристализације и свести, та два факта на исти узрок. Они који су покушали слично разјашњење заборавили су, да се жива тијела не кристализују и стога се зову *colloides*, за разлику од минерала који се кристализују и који се зову *cristaloides*.

² Аутоцинезија од *ζωτος* и *κίνησις*, покрет сам од себе (нека врста спонтаног кретања; аутоцинезија каже се само за живу материју).

Пр. прев.

крета. Кажем и сама вегетална материја, јер и вегетали (биљке) имају неку специјалну силу, по којој се крећу и триумфирају над тежом (лат. *gravitas Schwere*). Они се крећу на мјесту, али се ипак крећу. Преставите си оне охولة биљке (*sequoias*) правом назване гигантичнима, које на обалама тихог океана достижу висину од од 3 до 4 стотине стопа. Каква је то снага, која је кроз вијекове непримјетним али непрестаним радом, борећи се се против закона теже, дигла у висине те биљне колосе? То је животна снага. Та снага разликује живу од минералне материје. Том снагом све биљке, од најнижих до највеличанственијих, пружају на све стране и у свима правцима своје коријење, жиле, гране, лишће и плод. Оне расту, дакле нијесу непомичне. Без сумње физико-кемијске силе дјелују у њима, и над њима, али дјеловању томе модификоване неком новом силом. Та тајанствена и по себи непојмљива сила, али очигледна у својим манифестацијама, то је животна снага.

Према тима и многим другим фактима, немогуће је порицати силну разлику између анорганске и живе материје. Казали су, да не постоје двије кемије: кемија живота и кемија смрти, него само једна, која влада над оба појава. Чини ми се, правије би било казати, ако не постоје двије кемије апсолутне различите; двије кемије без заједничких елемената, јесу ипак двије, бар у том смислу, да кемија живота има у себи кемију смрти, т. ј. органска кемија садржи у себи минералну кемију кроз модификовану додатком животне снаге, која равна физико-кемијским силама а да се не смијеша с њима.

VII.

Како би на једном могла та снага постати? Како би живот произишао од минералне материје? То не би могли признати, већ да нас јасно искуство и покуси на то присиле; али на против искуство доказује, да анорганска материја не може произвести живота.

Ту истину, већ а priori изванредно вјероватну, потврдио је М. Pasteur, учинивши је експерименталним доказом; стога се и пита, како Академија знаности није зауставила све контрадикције.

Господо, лако ћете погодити узрок. Спонтано постање намеће се атеистама као неопходни

постулат; а ви сте и чули између њих неке, који то отворено и искрено признају. „Вјечност материје, спонтани, постанак и еволуција, или Бог; али ми атеисте Бога нећемо никако“.

Лако се разумије, да је М. Souris, о знагственој аргументацији те снаге могао казати, да се она не може уздрмати покусима лабораторија. На то не имамо ништа казати. Ми само тражимо, да се ти људи, који тако радо преносе режим самовоље у домену знаности, престану поносно називати позитивистама, неке се не приказују људима тако одлучнима, да ништа не признају људима што није позитивно доказано; неке се престану титулисати експерименталном школом; једном ријечи нека збаци маску и престану играти комедију, и нека изјаве, да су они прије свега атеисте и да је свака теорија у њиховим очима истинита ако им је нужна само, да их ријешу вјере у екзистенцију Божју. И така изјава била би апсурдна; али тај цинизам сачуваће их можда од огавности, коју заслужује лицемијерство, кад се кити знаношћу или се скрива под маском религије.

Господо, ријеч коју сам изустео заиста је опора, али питам како би друкчије квалификовао учењаке, који се већ двадесет година упињу, да у име знаности подигну једну тезу, коју је знаност оборила. Шта придоносе они, или с чим хоће да пониште verdict (праворијек) првог знагственог тијела наше Француске, а можда и цијелога свијета? Склованим ријечима промјене ради, да се тим новим изразима преставе публици, застареле и већ оборене доказе.

У том нико не надмашује, нити се успоредити може са М. Hoesckelom професором ботанике на универзитету у Јени. Да представите себи потпуну слику те особе, морате спојити германски педантизам, пријеку надувеност, опори тон оракула о својој непогрешивости и све, то смијешати са најжешћом мржњом према Богу.

Зар си је Hoesckel формално предузео, да заведе публику празним аргументима, које он наводи у прилог спонтаног развића, сипљућ својим читаоцима мјесто нових доказа, ријечи које је сам измислио и сковао? Ја не би знао право казати; али то знам, да је М. Hoesckel, — као да му је то баш и била напјера, — за своју и својих неустрашивих читалаца упорабу, обновио сав знагствени рјечник у свему што се односи на питање о постанку живота,

спонтано постање и инфузорије постале су autogonia и plasma, а кад се говори о почетку, те кад ни autogonia и plasma нијесу довољне, замјењују их archigonia и archiplasma. Тако би Битија по Hoesckelu почимала изреком слиједећом, коју сигурно не би цар Александар Север дао написати златним словима, као што је то, кажу, он учинио, „мјесто „**Бж** началк“ у нашем св. писму са ријечима: „У почетку archigonia произведе archiplasmu“.

Зло је прошла и Ђелија; промијенила се или боље рећи продрла се у plastid, и њезина језгра (заметак) постала је cytode, lеро-cytode или gymnocytode, према томе је ли или није имала развитка.

То су господо открића М. Hoesckela у грчком рјечнику, да њима уздигне тезу о спонтаном, развитку или боље axtogoniu.

Заиста, с обзиром на естетику ја се не бих препирао о дражести аутогоније, али не налазим ништа мудрога у томе, да се новим ријечима надомијештају нови докази.

Ја бих дакле признао, да исти мотиви, који ми не допуштају признати, да је минерална материја могла спонтано и самостално произвести протоплазму, ти исти мотиви не допуштају ми вјеровати, да је аутогонија или иста архигонија могла произвести и најмању плазму или најнижи plastide или plastidule.

(Свршиће се)

Проповед

О оделу.

Говорио: Григорије А. Николић, парох Иришки.

И за одело, што се бринете? Погледајте на зљане у пољу како расту; не труде се, нити преду. Али ја вам кажем, да ни Соломун у свој својој слави не обуче се, као један од њих (Мат. VI, 28 и 29.).

Може се наћи међу вама, који ће рећи: а што је наш свештеник предузео да говори о таким маленкостима, о оделу нашем; ми смо дошли овамо, да се помолимо Богу, да се поучимо у вери спасоносној, а он говори о таким маленкостима. Али овима овако одговарам:

Има људи међу вама, којима је то главна брига, како да се одену и како да се наките, па у томе тако раскошно и неразумно поступају, да заборавае и на дужност своју хришћанску, на дужност

своју домаћинску, и излишним трошењем овамо упропасте себе и задругу своју, а овамо изгубе љубав Христову, љубав Спаситеља свога.

Јели ово маленкост? Који се усуђује да ми каже, да је ово маленкост, ова моја поука у обзиру одела, тај у продрзљивости својој мисли, да би могао и највећи Учитељ под небом учити маленкости. Зар би небесни Учитељ, Спаситељ наш, учио нас о маленкостима? *И за одело што се брижете.*

Какво је то одело? По природи судећи одело је средство, да заклонимо тело своје од непогоде времена; у поретку наравственом одело се узима толико, колико да заклони срам; у поретку грађавском, одело је пристојна одећа тела, које одговара стању и имању, или одећа, која одговара звању и дужности оних, који су постављени да врше власт или неку државну обавезаност.

Ма да се из овога објашњења увиђа, да се брига због одела мора управљати по потреби, по скромности, а никако по раскошности, ову јасност не увиђају поглавито жене наше. А да је ово истина, то ћете ми и ви признати.

Жена, чим је угледала накит на другој, већ те напада да и њојзи купиш онако рухо, онакав накит, као што има она и она.

Напада те и не ће да расуди, да је то трошак, који ти не можеш да учиниш; напада те и кињи: зар је она и она боља од ње, па кад оне имају такав накит, да га мора и она имати.

И многи од вас по слабости својој, и да би имао кућевног мира, усили се, он зна како, па се и задужи, само да задовољи жену своју.

Но ово се раскошно трошење продужи несмислено и у другим стварима, и тако гомилајући дуг на дуг до тога се дотера, да се презадужи, да не може да плати, те цела задруга страда, и та се кућа упропасти и угаси. Је ли сад маленкост бринути се за одело?

Драги моји! Позивам вас, да се обазрете на прве дане створења света, кад је Адам био са женом Евом у савршеној

чистоћи и светости. Ту не ћете паћи никаква знака одела.

Овако читамо у св. Писму: *А беху обоје голи, Адам и жена му и не беше их срамота* (Бит. 2, 25).

Готово би се могло рећи по речи Божјој, да нису били голи стога, што нису осећали тај недостатак, што ми зовемо голотињом, као што и онај није гладан, који не једе и не осећа глад.

Но кад Адам и Ева преступише заповест Божју преваром змије, онда, вели св. Писмо: *разумеше, да су голи* (Бит. 3, 7).

И ево почетка голотиње!

Јад греха обузе им душу и срце, и разли се по свему бићу њиховом. И похот, која *зашрудњевши сласт рађа грех; а грех учињен рађа смрт* (Јак. 1, 15).

Тако грех учини да се застиде изићи голи пред Бога, кад их позва: Овако вели св. Писмо: *тада им се отворише очи, и видеше да су голи; па сакрише се смукима и начинише себи прегаче* (Бит. 3, 7). И даље: *А Господ викну Адама и рече му: где си? А он рече: чух глас твој у вршу, па се поплаших, јер сам го, па се сакрих* (Бит. 3, 9 и 10).

И ево почетка одеће!

И тако шта је одећа наша? Она је производ безакоња; она је покривало греховне ране; она је средство, да покрије осуђено тело, које је свршило казну; она је заштита од стида телесне голотиње, коју је пропашао голи човек у савести својој човечјој; она је видљиви знак човека преступника; она је свеопште покривало жалости, која наиђе на човека раскајањем по смрти првобитне непорочности; она је знак победе, коју нам непријатељ-ђаво даде и наружи нас, овладавши нашом унутрашњошћу.

Па сад кажите ми, шта раде они, који се напрежу да блистају красотом и сјајном одећом и измишљеним накитом? Зар што боље раде, но колико да понове и да украсе светковину старога злотвора рода човечјега.

Шта значи она гордост, којом имајући на себи скупоцену одећу једва удостојава погледа у одорцима брата свога? Шта значи она раскошност, која се множи из

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

дана у дан, измишљавајући како да се накити тело? Значи трошити без смисла, значи расипати и упропашћивати зараду своју!

А за што неретко желим, Србине, да би одећа твоја превазишла не само преку потребу твоју, но што и не приличи твоме стању, ни твоме имању?

За што се не задовољаваш, Србине, с оним, што ти је Бог дао, него идеш да се задужујеш, идеш, да с туђим имањем заоденеш и накитиш себе и жену своју и кћерку своју?

Осврни се на св. Писмо, које вели: *они упадају у папасту и замке, и у многе луде шкодљиве жеље, које потапају човека у пропаст и погибао* (1. Тим. 6, 9).

Благоверни Хришћани! Ви сте чланови тела Христова, а глава вам је сам Христос Спаситељ. Погледајте на главу и разберите, да ли би глави вашој пристала љубљена одећа ваша и накит ваш!

Глава у јаслама, на слами, а чланови блистају у одећи, у накиту и постељи својој!

Глава у ништавости и понижењу, а чланови сатиру се мислима и жељама како да се обогате и блистају!

Глава кипти у крвавом зноју, а чланови траже да блистају накитом у удобности излишности, и мажу се мирисима!

Из главе лију сузе, а чланови траже задовољства у драгом камењу!

Глава у трњу, а чланови у ружичном цвету!

Глава се сија у црвенилу истекле крви и обузима се смртним бледилом, а чланови лукавим искуством допуњују у себи недостатак природне живости.

Тако чланови мисле да сами себи даду красоту, коју им је природа отказала, преврћу жив образ човечји у уметничким бојама и мирисима!

Глава то у голотињи, то у одећи поруге, а чланови траже да се покрију свилом и кадифом, или место голотиње распетога са презирањем стида и скромности измишљавају себи одећу, која би не толико покривала, колико откривала!

Па шта да се ради, ушитаће вероватно неки, који би желели да се избаве укора:

зар да одбацимо сваки украс и да се обучемо у кострет? Не, тога нико не тражи.

Божанствени Учитељ наш укорава толико, да се не бринемо за одело, разуме се за излишно, сујетно, пристрасно. *А што се бринете за одело?*

У осталом извесно је, да је Спаситељ имао одећу, која није била шивена ни у крашена, коју при распећу нису хтели војници раздерати да поделе. И та је одећа била скромна, прилична без сујете.

То је сујета, то је неразборитост, то је раскошност, то је за многе и пропаст усиљавати се без сваке мере, како ће да се заодену и украсе сјајно, а не размишљавајући, да ли је така скупа одећа за њих.

Многи траже свилу и кадифу, а и не мисле, да ли је така одећа за њих. Многи иду слепо за модом, па их мода и сатари.

Швабица не иде за модом, па стога и не трпи толику невољу, као Српкиња; Швабица не купује кћерима својим свилу и кадифу и не веша им око врата дукате, па онда не треба се чудити, што Србин опада и пропада, а Шваба напредује.

Биће и међу вама већ таквих, који су увидели, да је убитачно и штетно ово прекомерно кићење тела; да је сујетно и порочно, које даје повода пороцима; али су тако слабомоћни, да се не могу отрести моде, не могу да стишају чељад у кући, да се окану моде, да се нема откуда ићи за њом.

И ови из слабости своје не могу да се извуку, не могу да зауздају страсти и сујету чељади својих, попуштајући им сатиру и упропашћују дом свој.

Зар није било међу вама људи и жена, кад сте пошли овамо на службу Божју накићени оделом, да сте прошли пред сиромашних, оголелих, гладних, па како нисте помислили на дужност вашу хришћанску, те да сте им што уделили од онога што ви имате и одвише?

Наука Христова учи вас, да будете милостиви, да се старате, како ћете накитити душу своју добрим делима, а не како ћете накитити тело своје.

Хришћани! Ви, који сте намењени да поновите рај, немојте се лењити, да истр-

гнете из срдаца ваших и најмању биљку нечистих страсти; да истргнете сваку сујету, како се не би множила плева, како не би порасло трње, које би подавило божанствено семе посијано.

Боље вам је не имати тога украса тела, него изићи пред Бога, који све види, и са најмањом мрљом душе и савести.

Старајте се ви, који сте се у Христа крстили, да се у Христа и обучете (Гал. 3, 28); тако нас учи св. апостол Павле. Тако удешавајте живот свој, да ваша одећа светли науком Христовом, па да виде људи добра дела ваша, па да вас уважавају и поштују.

А Спаситељ наш Господ Исус Христос да види ваш богоугодни живот, па да вам пошље благодат своју, која ће вас водити к блаженству вечном. Амин. 1900.

Заводи за васпитање.

Од дра Штекла превео с немачког Милан Поповић парох.

Ми под васпитним заводима разумијемо такве заводе, у којима више младића живе у заједници и то у тој намјери, да се у тој њиховој заједници васпитају за живот. Васпитни се завод у том смислу разликује од школе. Јер се у школи дјеца спремају за васпитну наставу једно одређено вријеме дана а за тим се опет враћају у очинску кућу или у опште у свој стан; у васпитном заводу напротив млади људи остану вазда једни с другим и живе у заједници под једним управитељем, коме је васпитање повјерено. С васпитним заводом може бити уједно у свези и школа и већином тако заиста и бива; али може се до душе догодити, да васпитаници добијају васпитну наставу у једној школи, која је од васпитног завода удаљена.

Ако је говор сада о одношају у коме стоје такви васпитни заводи к родитељском васпитању, само је од себе јасно, да заводно васпитање само може замјенити родитељско васпитање. Васпитни завод не заступа ништа друго, већ родитељску кућу. Као год што школско васпитање нема у виду никакве друге сврхе, већ да замјени домаће васпитање, и да га допуни и усаврши, то исто може се рећи за заводно васпитање. Ради тога то је баш онај циљ, за којим треба сваки васпитни завод

да тежи, да накнади питомцима родитељску кућу, родитељско васпитање. Живот у васпитном заводу угледа се на фамилијарни живот; породица и породични живот је за сваки васпитни завод идејал, који му мора пред очима лебдети. Чим више једном васпитном заводу пође за руком, да тај идејал оствари, он у толико је бољи, у толико боље испуњује онај циљ, којем треба да тежи. Према томе што већма васпитни завод губи из вида тај идејал, тим дубље пада, и тим мање се можемо надати, да ће васпитање у њему добрим плодом уродити.

Прво питање сада, које нам се с обзиром на те васпитне заводе ставља, јесте питање, да ли су они потребни. Одговор је на то питање врло једноставан. Њихова апсолутна потреба не може се свакако доказати; јер образовање дјецe спада у дужност само родитељима; то је за њих лична дужност. Али до душе релативна потреба васпитних завода таквих не да се порећи. Та потреба избија на површину:

а.) Ако дјеца своје родитеље изгубе. У том се случају можемо за њихово васпитање побринути, смјестивши их код других фамилија; ако то не може да буде, тад нам не преостаје ништа друго, већ да их смјестимо у васпитне заводе, гдје ће се моћи, као што треба васпитати.

б.) Ако се дјеца за своје даље образовање морају слати на школу, која је од њиховог родног мјеста удаљена. У том је случају родитељима више пута тешко наћи кућу или породицу, за коју су увјерени, да ће се у њој родитељско васпитање наставити, и да ће дјеца бити под ваљаним васпитним надзором. С тога морамо, и с тога гледишта полазећи, својски препоручити васпитне заводе, у које могу родитељи у таквим случајевима с мирном савјешћу и с потпуним повјерењем своју дјецу слати, ако су ради, да им се дјеца добро васпитају.

в.) Ако се родитељи или без своје кривње, или својом кривњом покажу неспособни, да своју дјецу, као што треба васпитају. Има родитеља који су са свог сиромаштва приморани да цио дан проведу изван куће, да себи хљеба зараде. Они дакле не могу сами своју дјецу васпитати, па ако се с тога ни у васпитним заводима не води брига о њиховом васпитању

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RG

онда се баш сасвим покваре. Али има родитеља, који због удобности или жеље за уживањем, или да се једино могу по свом кеи-фу у овом животу провађати, неће да узму тај задатак на се, да дјецу одгоје; они тиме дакако нарушавају своју дужност и носе на себи за то кривицу; али за дјецу је у том случају баш потребно, да се у васпитним заводима васпитавају. Често се деси, да родитељи ни поред најбоље воље нијесу у стању, да даду својој дјечи такво васпитање, које одговара њихвом будућем положају у животу, јер они немају за то ни среће ни времена, ни нужног знања. У том случају треба дјецу повјерити заводима за васпитање.

г.) Ако се дјеца *defectu naturae* у таквом душевном или тјелесном стању налазе, да је баш родитељима немогуће, дати им такво васпитање, које их само у неколико ставља у положај да у животу напредују, и да буду свјесни највишег циља свог бића — то бива н. пр. код слабоумних, или код глухонијемих, код слијепе дјеце. Родитељи су тала сасвим неспособни, да својој васпитној задаћи задовоље, јер се за васпитање као и за наставу такве дјеце особита вјештина изискује, која се тиме бави. У том случају апсолутно ништа нам друго не преостаје, већ да такву дјецу повјеримо васпитним заводима, који нарочито у ту сврху и опстоје и за ту су цијељ уређени.

д.) Ако су питомци ради, да се посвете једном одређеном позиву, који изискује особито, том позиву примјерно васпитање. Има наиме сталежа у друштву људском, који траже сасвим особито васпитање, јер они налажу онима, који се њима посвећују такве дужности, које су сасвим идејалне природе, и претпостављају векику чврстоћу и самопрегорење, као што бива код свештеничког сталежа, код учитељског сталежа, и т. д. То нарочито васпитање за сталеже не може се ради тога сваки повољним путем остварити; оно тражи шта више особите васпитне заводе, у којима се на томе ради, да питомце васпитају за одређени им позив.

4.) Према томе у опште се не може сумњати у релативну потребу завода за васпитање. Било је педагога, и има их, који ревују против таквих завода, и веле да они нијесу потребни, а то долази отуд, што они

у опште немају правог појма о одгајању, и према томе не могу ни процјенити биће и циљ васпитних завода. Ко н. пр. с тог гледишта полази, да мора одгајање васпитаника препустити сасвим његовој вољи, да га мора пустити, да се сам собом развија, томе мора наравно сваки васпитни завод чудовиште бити, јер одгајање мора имати такав карактер, који самовољу васпитаника ограничава и савлађује.

5. Друго питање, које се односи на те васпитне заводе јесте питање о цјелисходности. Поближе означено то се питање у том састоји. Јесу ли поменути васпитни заводи кадри дати васпитаницима добро васпитање, надокнадити родитељско васпитање. О томе питању морамо више расправљати и изнијети ове основе.

а.) Онај завод по својој природи одговора оној цијељи, за којом тежи, ако све у њему иде за тим, да тај циљ оствари, и ако нема никаквих споредних цијеља, који стоје на путу постижењу те главне сврхе, и који би могли оштетити то остварење. Али баш такви су заводи у ствари, претпостављајући да су они заиста оно што требају да буду. Јер у њима се не тежи ни за чим другим већ за васпитањем. Управитељи и руководитељи завода посветили су се баш тој задаћи и ниједној другој. У родитељској кући родитељи су баш многоструко заузети другим пословима и интересима, тако да они кад би хтјели, не могу се посветити искључиво васпитању дјеце. У васпитном заводу напротив отпада та брига, јер васпитачи нијесу ни на што друго упућени већ једино на остварање свог позива.

б.) За тим неоспориво заједничко живљење васпитаника с другима који теже за истим циљем као и он, може у опште на њега учинити повољан утицај. Јер ако све питомце исти дух одушевљава, ако су сви с том мишљу прожети, да им је потребно једнако образовање под надзором васпитача: тада ће се међу њима породити племенито натјечање у тежњи за једним циљем, тада ће један другог постицати а то може бити од велике користи за васпитање. Тај њихов заједнички живот сличан је породици, у којој има више браће и сестара. С тога гдје браће нема, то је увијек једна врста несреће за дијете, не за то што га родитељи у таквом случају прегјерано воле, већ с тога што нема никог да га под-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BS

стиче-и да води контролу над њим. у васпитним заводима дакле питомци су слични оној браћи у очинској кући, и стога је заједнички живот с њима за поједине од велике користи.

в.) Осим тога најпознате знаде се, да су у васпитним заводима питомци заштићени од покварених утјецаја свјетских, и на тај начин нијесу изложени великим опасностима, које им спрема живот у свијету. Дешава се често пута да најбољи таленти који у свијету живе, не могу доћи до правог образовања јер их привлачне забаве свјетске одвуку од потребне ревности и потребне марљивости, што би требало да на своје образовање потребе. Још чешће дешава се, да се млади људи с најбољим наравственим способностима, ако живе у сријед свијета, покваре ушљед кушања покварених утицаја, који са свих страна на њих наваљују, па или припону за увијек, или морају с поквареним срцем у свој позив ступити. Тих великих опасности у васпитном заводу нема, васпитник је у њему упућен на то, да сву своју дјелатност, и сву своју ревност употребити на своје образовање; забаве свјетске не могу га од тог одвратити. Па исто тако не могу му се приближити коруптивни утицаји свјетски; његово право наравствено развијање у том погледу је, у колико је могуће, заштићено; бар је од највећих опасности заклоњен. То је нарочито од велике важности за родитеље, који, да могу својој дјечи дати више образовање, отпуштају их из родитељске куће и шаљу их у туђа мјеста.

г.) Код ових пошљедњих треба још и овај моменат имати у виду. Често се дешавало, да су родитељи превећ сиромашног стања, те не могу таквом дјетету или младићу нужна средства из свог иметка дати. Он је упућен на то, да себи самом, у колико је могуће, прибави таква средства, да их заслужи узгредним пословима или да тражи од других помоћи. Али узгредни послови одузимају дјетету или младићу много времена, које је потребно било за његово знанствено образовање, па ако он настоји да остатак времена другим чим надокнади, тим се напрежу његове душевне и тјелесне снаге, а то може бити за његово душевно и тјелесно развијање шкодљиво, каткад шта више судбоносно. Уздање у помоћ других тешко је за младића јер га више пута не прати жељени успјех. У сваком слу-

чају младог човјека тару бриге за опстанак живота, које спрјечавају његов живи душевни полет, и више пута га немогућим чине (оне могућавају.) Те неприлике отклањају васпитни заводи, који су за то одређени и кадри, да сиромашне ђаке бесплатно примају, или пак само уз умјерену наплату. Ту их не тишти и не мучи брига за живота и могу своје цијело вријеме и сву своју снагу посветити својим наукама, и својем душевном образовању. За такву дјецу или младиће васпитни заводи су од неоцјениве користи.

(Наставиће се.)

Срби сликари.

III. Василије от мале Русије.

(1758. г.)

(Наставак)

Истинабог овај сликар није српскога, но рускога, порекла, али ја сумњајући, да га је ко и да ће га ко од његових сународника кад и где споменути, и хотећи га отети од заборавља, јер беше вешт и славан сликар, спомињем га овде међу Србима сликарима. То чиним из тога разлога, што мислим, да је, кад се је већ бавио у нашим крајевима, више иконостаса живописао. Он је 1758. год. живописао иконостас цркве манастира Дреновца у епархији Пакрачкој. Иконостас је тај и данас врло лепо очуван. Сликареки рад Василијев разликује се од рада савремених му Срба сликара тиме, што су његове иконе превучене светлим колоритом. Василија су морали дозвати у ове пределе калуђери дреновачки, који су у прошлом веку по Русији милостињу просили. Да је Василије моловао иконостас дреновачке цркве, забележено је на јужним дверима. Записа тога не приводим овде, јер је штампан у мојој монографији манастира Дреновца у 19. књ. друшта Светога Саве (VIII. књ. Браства, стр. 104.).

IV. Јанко Халкозовић.

(1759. год.)

Јанко Халкозовић живео је у Новом Саду. Већ 1759. год. радио је за Осечку цркву. Године пак 1761. 25. јунија погодио за 1900 ф. и почео моловати темпло

цркве Осечке, а 1769. год. погодио је да молује и позлађује предикаоницу, патријарашки сто, певнице, два иконостаса у паперти, налођу за читање еванђења, 12 празничних (целиваћих?) икона и велику икону св. Тројице — све за цену од 550 фор. Заљубљен је био у загасито — плаветан грунт, на коме је готово све иконе моловао. Слике му се с реда одликују онда модерним — тавним — колоритом. Није био лош сликар. За углед му је служио византијски живопис. Ликови му показују довољно живости; пропорција — може се рећи — прилична је. О складности боја нема трага. Него на позлађивање хаљина, на ситне цветиће и шаре по хаљинама много је труда и стрпљења улагао. Пошто иконостаси: вуковарски и онај манастира Беочина имају доста сличности са осечким, рекао бих, да је Јанко и њих моловао, или бар да су копија његовога рада. Којигод од госпoде свештеника новосадских учинили би науци велику услугу, кад би о овом трудбенику из прошла века што више дата прикупили и у овом листу обелоданили.

(Наставиће се.)

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

(Никшићска црква.) Врло велика и лепа црква подигнута је у Никшићу, у Црној Гори. За ту цркву су прошле седмице донешена звона из Италије. Тих 5 звона је цркви даровао књаз Петар Карађорђевић и то у спомен своје покојне супруге књагиње Зорке, свог пок. брата књаза Ђорђа, своје покојне деце књагињице Милене и књаза Андрије, и од стране своје деце књагињице Јелене и кнежева Ђорђа и Александра њиховој покојној матери књагињи Зорки. Највеће звоно је тешко 1200 килогр., а најмање 500 кгр. — Црква ће бити освећена 28. августа у присуству кнеза Николе и породице и књаза Карађорђа и његове деце. Тада ће уједно бити прослављена 40 годишњица владавине јуначког књаза Николе.

(Неправославна пропаганда у св. земљи.)

Римокатолици и протестанти јако узимају маха у св. земљи, а нарочито ови последњи. Као главно оруђе протестанске пропаганде међу полудивљим, напуштеним и сиромашним становништвом — служи на-

родно образовање у свима формама: више, средње, ниже и професионално; а затим економска и здравствена помоћ, политичка заштита и верско мисионарство. По природи свог учења, протестанти игноришу хришћанске светиње у Палестини, подижу мали и најпотребнији број храмова; али зато имају тамо велики број школа, склопитишта и амбулација, нашто троше грдне суме новаца. И не само у Палестини него и преко Јордана готово свако село и град имају своје школе. Оне добро напредују и уређене су са васпитне и научне стране врло лепо, зашто имају велики број ученика а нарочито из броја православних. На три стотине протестантских друштава из Јевропе и Палестине раде у овом правцу. Њихов годишњи буџет износи око 100 милијона динара. Као центар протестанске пропаганде служи Јерусалим, у коме се налазе ови заводи: 1) семинарија при енглеском епископату, која се назива Гобата, у којој има и православних; 2) четири школе за Јевреје од којих су два интерната; 3) осам школа за православне; 4) женски васпитни завод Талифа — Куми, у коме има 120 ученица из тог краја; 5) сиријски сиротни дом за дечаке, кога је подигао пастор Шнелер 1861. год. Овде се добија не само опште образовање него и занатлијско, као: столарско, шлесерско, књиговазачко и т. д. У школи се уче више од 150 деце; 6) семинарија при сиријском сиротном дому која спрема боље ученике за учитеље, писаре и др. 7) завод за склопитиште, епископа Блиса и 8) школа у роду ниже гимназије. Затим они у Јерусалиму имају болнице, апотеке и т. д. Општи број протестантских мисионера у Палестини долази до 400 душа. Међу њима има, осим свештеника и доктора, инжењера и научника.

Као најбоље средство за придобијање људи у протестантизам служи лекарска помоћ, која се чини сиромашном и бедном становништву у Палестини у време разних болести, када им се читају разне протестанске молитве, поуке и беседе за дуже време и обрађају у протестантизам. Затим Шнелер основао је у Рамли земљораднички курс где се обучавају сви васпитници по свршетку семинарије.

Већим силама и средствима у Палестини располаже римокатоличка пропаганда. Она има тамо и свој патријархат, којим управља Папави и целу војску мисионера, који припадају разним калуђерским орденима. Број латинских ордена за ширење папских идеја у Палестини долази до 20. Они се одликују фанатизмом у постизавању својих циљева који служе за прославу Бога, а унутрашњи њихов живот и рад

обуздан је гвозденом дисциплином, која их чини послушним оруђем у рукама вештих и вредних чланова римске конгрегације за ширење вере. За ширење свога учења у Палестини, латини употребљују она средства која употребљују и протестанти. У Јерусалиму и околини они имају: основну школу за децу; основна школа францисканаца; унијатска семинарија св. Ане, где се спремају за мисионаре и проповеднике; латинска семинарија при њиховој патријаршији; практична школа библијских наука. Овде се учи: св. Писмо, библијска географија, топографија, археологија, јеврејски, сиријски и арабијски језик, затим читање клинастих натписа и виши курсе о богословији и философији; студенти сваке године чине научне екскурзије по св. земљи и држе јавна предавања. Затим долази професионална школа св. Петра Сионског са вишим течајем богословских наука. Постоји сиротни дом у име Спаситеља, који припада францисканцима, са вишим течајем догматике, философије, црвене историје и библијске археологије; ученици ове школе вежбају се у проповедању на француском, талијанском и арабијском језику; овде се изучавају и разни занати па чак и типографски. Овде има школа патера Шмита; школа лазарита у немачкој колонији; школа и апотека „сестара св. Карла (Петра)“; занатлијско склониште „Ессе homo“; женска основна школа сестара Францускиња; четвороразредна женска школа „сестара појаве св. Јована“, где се предају науке за опште образовање, француски, талијански и арабијски језик, а затим и занати; ученица има до 300. Затим се налази врло велики број школа и других добротворних завода, који стоје под управом сестара милосрђа и где се становницима указује помоћ свих врста, те овим начином лако придобијају за себе тамошње сиромашно и бедно становништво.

Успех рада ових пропаганда смањује се унутрашњом борбом разних нација које су се овде доселиле, као: Француза, Талијана и Немаца, а затим и „царско православно палестинско друштво“, које је такође основано у циљу православне пропаганде. Оно постоји већ 16 година и много је учинило у корист православља у Палестини; олакшало је руским поклонцима посету св. земље; подигло је многе школе, склоништа, болнице и помаже испитивању Палестине. Оно има тамо 23 основне школе које у селима које у градовима; у Сирији има 42 школе где се учи до 6000 деце а прихода има 1.000.000 динара.

У Назарету постоји учитељска школа на рачун

палестинског друштва и у њој се спремају народни учитељи. У њој се учи на руском језику а предају се и остали језици: грчки, сиријски и арабијски.

Православно становништво Палестине шаље своју децу у руске школе, где им учитељи предају све добро и узвишено по модерној педагогици. Учители после часова учествују у играма и разонођењима ученичким, што код ученика утиче на прилежност и добродушност. Успех руских школа много је већи од успеха француских, јер француске школе поред просветних имају и политичке циљеве а руске немају тога. У Француским школама учи се веронаука и француски језик а у руским уче се и народни језици, а главни је циљ: морално и умно развиће ученика.

II. Исказ добровољних прилога за оправку српске православне цркве у Локу, у епархији Бачкој.

28. Шандор. По 10 круна: Политична општина. — Свега 10 круна.

29. Госпођинци. По 50 круна: Српска православна црквена општина. — Свега 50 круна.

30. Сомбор. По 20 круна: Српска православна црквена општина. — Свега 20 круна.

31. Мошорин. По 20 круна: Српска православна црквена општина. — Од таса црквеног 16 круна; по 1 круну: Илија Марковић учитељ; по 20 филира: Лазар Ђук. — Свега 37 круна 20 филира.

32. Сента. По 10 круна: Српска православна црквена општина. — Свега 10 круна.

Укупно: 127 кр. 20 ф.

Заједно са прилозима по списку у „Срп. Сиону“ бр. 23. у износу: 1699 кр. 58 ф.

Укупно досад скупиљено: 1826 кр. 58 ф.

У Новом Саду, 19. јула (1. августа) 1900.

Управа епархије Бачке.

Јавна благодарност.

На позив и молбу потписане Управе приложише пречасни г. Димитрије Руварац, протојереј, као управитељ Срп. Ман. Штампарије 200 ком. одабраних леучних књижица и 50 ком. ликовна срп. светитеља, г. Арса Пајевић, књијар, 100 ком., преч. г. Серафим Винчић, управитељ Манастира Вел. Ремете, 25 ком. и преч. г. Иван Маширевић, гимназијски катихета, 25 ком. пучних књижица, — које су приликом овогодишње манастирске славе присутном побожном народу разделене.

На овом лепом дару, част је потписаној управи, гореименованим дароватељима и родољубима овим изрећи своју најтоплију благодарност.

Манастир Бешеново, 24. јула 1900.

Управа Манастира.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BE

Позив на претплату.

Када смо путујући по красним крајевима миле Србије, загрљени са својом браћом из свију крајева српских доживели најлепше часе братске слоге, видели најдивније призоре љубави међусобне, чули умилне гласе ускрслога поверења, кад нам се надимаху младићке груди светим миљем братинства, кад нам срце куцаше успамтелом љубави према целом свету; хтедосмо подићи вечити спомен братског састанка и путовања. Хтедосмо узети само једну кап среће, која нас опајаше, па да све Српство њоме напојимо, један гласак само из силног акорда слоге, да као јек боље среће забруји над будућности српском. Али — не могосмо. Јер глас наш беше слаб, а осећање силно... Па зар срећу своју да не поделимо са целим Српством, зар да га не притиснемо на своје вреле, младићке груди, зар да му не укажемо на зору боље будућности, зар Србин да не види први корак, који је српска омладина повела душевном јединству Српства?... Не, ми то не хтедосмо, ми не могосмо пропустити. Па кад не могосмо сами, својим знањем, својом вољом, кад не могосмо својом снагом створити достојан споменик овог светог часа, позвасмо у помоћ веће знање, снажнију вољу и бољу снагу, да нам буде тумачем нашега осећања, мисли, тежња, жеља и нада. Замолисмо *седу старину* „Змаја“ да нам даде своје

СНОХВАТИЦЕ

да их штампано као споменицу нашег матуранског састанка у Србији.

И данас, када пуштамо у свет један алем камен из богатог адићара Змајева, да сија као вечити спомен нашега братског састанка и чаробног путовања по Србији, надамо се — а нада нам је оправдана — да ће сваки Србин, да ће сваколика омладина нашу лепу намеру претплатом потпомоћи.

Трећа свеска „Снохватица“ биће штампана на пет табака врло fine хартије у Српској Манастирској Штампарији а цена је 1 дин. 25 пара или 1 круна 25 цотура.

Књига ће изаћи из штампе 1. Септембра 1900 год.

Скупљачима уобичајени рабаш.

Новац ваља слати па: *Администрацију „Бранкова Кола“ у Ср. Карловцима.*

Српски матуранти.

Нове књиге.

Извештај о српској вишој девојачкој школи у Панчеву на крају њене двадесет и шесте школске 1899.—1900. године. Година XIV. Спремио *Јован Поповић* управитељ. У Панчеву Штампарија Браће Јовановића. 1900. стр. 94.

Српске народне школе у Панчеву. Посвећено господину Н. Ђ. Вукићевићу, заменику гл. школског реферанта. Прештампано из „Србобрана“ за г. 1900. Загреб Српска Штампарија. Стр. 66.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad K. 503./408. ex 1900.

113 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради сталног попуњења парохијских места у Немету V. и у Канаку VI. плаћевног разреда као и у Нађлаку VI. плаћевног разреда у последњем месту с ваплатом у биру и у штоли, расписује се овим стечај с пријавним роком путем надлежних предпостављених власти код потписане епархијске власти до 21. августа (3. септембра) 1900. укључиво.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 25. јуна (7. августа). 1900. године.

Никанор
Епископ.

СТЕЧАЈ 1—3 108.

Оставком г. Јована Удицког, расписује се стечај на учитељско место основне срп. прав. школе у Шиклушу. (Барања).

Плата је учитељева 600 кр., за пофторну школу 120 кр., за перовођство 80 кр., 3 хвата дрва, стан са 2 собе, кујна, комора, дрварница, таван и у порти комадић баште, од великог укопа 2 кр., од малог 1 кр., од паратота 2 кр. и од венчања 1 кр. Учитељу спада у дужност у цркви појати и перовођске дужности обављати.

Рок стечају Велика Госпојина.

Могу и свршене учитељице компетовати.

Из седнице м. школског одбора, у Шиклушу 20. јула 1900. год.

Јован Удицки
учитељ и перовођа.

Петар Весин
председник школ. одбора.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

112 1--1

Услед закључка патроната велике гимназије у Карловцима од 17. (4.) јула 1900., продаваће се дана 26. (13.) августа 1900. у 3 сата по подне у писарни подписатог старатељства у гимназијској згради на закладу Димитрија Коларовића стојећу под управом српске велике гимназије у Карловци спадајуће непокретности гр. ул. бр. 328 и 329 са дворштем у граду уз искљичну цену од 12.000 круна.

Одобрење дражбе припада патронату. Ближи увјети могу се у писарни потписаног старатељства дознати.

Старатељство

Српске велике гимназије у Карловцима.

СТЕЧАЈ 1-3 110.

На основу решења Сл. Епарх. Шк. Одбора будимског од 4. (17.) јула 1900. г. бр. ЕШО 73. зап. ех 1900. овим се расписује стечај ради попуњења сталног учитеља на срп. прав. вероисповедној школи у Виљану.

Дужности учитеља су прописане школском уредбом од 1872. год. Осим тога изабрани ће учитељ дужан бити у цркви појати и децу црквеном појању обучавати и нуз пароха при сваким функцијама суделовати. За ово ужива следећу плату :

четрдесет круна у готовоме новцу ; петнаест пожунаца жита, десет пож. мерова кукуруза, 107 литара вина; 2.5 ланца ораће земље, 1/4 ланца ливаде, 0.5 пожунаца пасуља, 4 хвата тврдих дрва. (На земљу учитељ сам плаћа порез), и слободан стан.

На ово место могу само они компетовати који су оспособљени и за мађарски језик.

Молбенице се имају слати на потписани одбор. Рок стечаја траје до Велике Госпојине о. г. кога дана ће се и избор обавити.

Из седнице Школског Одбора у Виљану, 16. (29.) јула 1900. год. (Villány, Baranya).

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 106 2-3

На учитељску штацију у Кишфалуби овим се отвара стечај.

Плата је учитељу у готовом : 608 круна за редовну, и 72 кр. за повторну школу, 40 круна у име перовођства, 3 ланца ораће земље на коју учитељ порезу плаћа, 80 фил. од великог а 40 од малог укона, 80 фил. од парастоса, 80 фил. од венчанице, 13.64 км. дрва тврди за огрев,

слободан стан састојећи се из две собе, кујне, коморе, штале, шуне и подрума.

Учитељу су дужности школском уредбом прописане.

Они који желе ово место получити нека своје добро снабдевене молбенице председнику школ. одбора поднети изволе.

Рок стечаја истаче о Вел. Госпојини кад ће се и избор одржати.

Из седнице школског одбора у Кишфалуби (Kisfalud, Baranya) 25. јуна 1900. држане.

Роман Косић

председник школ. одбора

СТЕЧАЈ 1-3 109.

На основу решења Сл. Епарх. Шк. Одбора будимског од 4. (17.) јула 1900. г. бр. ЕШО 78 зап. ех 1900. овим се расписује стечај ради попуњења сталног учитеља на срп. прав. вероисповедној школи у Мађар Боји.

Дужности учитеља прописане су школском уредбом од 1872. г.; осим тога изабрани ће учитељ дужан бити у цркви појати и дјецу црквеном појању обучавати и нуз пароха при сваким функцијама суделовати. За ово ужива следећу плату :

80 (осамдесет) круна у готовоме новцу ; 18 пожунаца жита и толико кукуруза ; један пожуњски меров пасуља, од погребца великог 80. од малог 40. потура, од венчанице 80. потура, три кат. ланца ораће земље, један ланац башче и један ливаде (на земљу учитељ порез сам плаћа); и слободан стан.

На ово место могу само они компетовати, који су оспособљени и за мађарски језик.

Молбенице се имају слати на школеки одбор у Мађар Боји. Рок стечаја траје до Велике Госпојине ове год, кога дана ће се и избор обавити.

Из седнице Школског Одбора у Мађар Боји, 16. (29.) јула 1900. (Magyar Voly, Baranya).

Школски Одбор

СТЕЧАЈ 1-3 111

На упражњено учитељско место на вероисповедној школи у Подпорну код *Вршца*.

Плата је 800 круна слободан стан са потребним стајама и баштом. Ваљано ивструисане молбенице и знањем мађарска језика послати до 15 Августа по ст. кал.

Дужности су по школској уредби 1872. год. Сед. Шк. Од. 23. јула 1900.

У Подпорну 24. јула 6. августа 1900.

Коста Костадинов

председник Школ. Одбора

СТЕЧАЈ

У стипендијској „заклади Прокопија и Милоја Миладиновића из Бобоге“ имају се попунити два питомачка места и то једно место за *медицинаре* са стипендијом од год. 800 круна, а друго за *гимназисте* са стипендијом од год. 400 круна.

Молитељи морају исправно доказати, да су Срби православне вере, да су сиромашнога стања, здрави и крављим богињама накаламљени; даље добро морално владање и добар успех у наукама.

Првенство имају сродници фундаторови, који своје сродство исправно докажу, за тим православни Срби из Срема, по том из Славоније и Хрватске и коначно буди из којег српског краја.

Инструјисане молбенице ваља поднети *саборском одбору најдаље до 2. (15.) септембра 1900. год.* са напоменом, камо да се достави одлука у одлуку на подарене стипендије.

У Карловцима 18. (31.) јула 1900. год.

Председништво

срп. прав. нар.-цркв. саборског одбора

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 103 2—3

У српским учитељским школама сомборским 1900—1901. школска година започеће се 19. августа по старом календару. Тога и следећег дана држаће се пријамни и поправни испити, а уписивање ученика и ученица обдржаће се 21., 22. и 23. августа пре и после подне.

У мушку учитељску школу примају се младићи православне вере, благе нарави, здрави телом и душом и *слободни од очне болести такозване трахоме*, који су бар у 15. годину живота ступили и IV. разред гимназијски, реални или грађански с довољним успехом свршили. Такође примљени могу бити и они младићи, који положе успешно пред професорским збором ове учитељске школе *строги пријамни испит* из науке хришћанске, црквено-славенског читања и малог црквеног појања; даље из рачуна, српског, мађарског и немачког језика, земљописа и отачаствене повеснице Угарске у оном обиму, у коме се ови предмети у четвртном разреду грађанске школе у Угарској предају. Овај пријамни испит држаће се само 19. и 20. августа о. г. Доцније пак пријављени не ће моћи тај испит полагати.

За приправнице примају се Српкиње православне вере, које су 14. годину живота навршиле и четврти разред српске више девојачке, грађанске или реалне школе с добрим успехом

свршиле а при том су здраве и примерног моралног владања.

Ученици и ученице, који у учитељску школу ступити желе, имају са собом донети крштено писмо, лекарску сведоцбу о добром здрављу и школску сведоцбу из последњег разреда, а при том су дужни и једни и други из молитава и славенског читања пријамни испит положити.

Женске имају још неизоставно са собом донети изјаву својих родитеља или добротвора, да ће их ови за време учења њиховог у овој школи о свом трошку издржавати са потврдом дотичне грађанске општине да су они то у стању учинити.

Приправници, који из државне које учитељске школе у ову српску учитељску школу прелазе, морају се још подвргнути пријамном испиту из српског и славенског језика и црквеног појања.

Стан и храна само се у приватним кућама по претходном одобрењу управитељевом погодити може.

У Сомбору, 20. јулија 1900.

Никола Ђ. Вукићевић,

српских учитељских школа сомборских управитељ.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 104 2—3

У српској вишој девојачкој школи сомборској почеће се 1900—1901. школ. година 19. августа по старом календару. Тога и следећег дана држаће се: пријемни, поправни и приватни испити.

Уписивање ученица траје 21., 22. и 23. августа.

У I. разред примају се ученице, које су навршиле 10. годину живота и које су с добрим успехом свршиле IV. разр. осн. нар. школе.

Ученице из V. и VI. разреда осн. нар. школе могу бити примљене у II. и III. разред ове школе, ако претходно положе пријемни испит из предмета, што су прописани за I. односно за II. разред ове школе.

При уписивању ученица тражи се школска сведоцба од последње године.

Школарина се не плаћа. Све ученице III. и IV. разреда плаћају 2 круне уписнине, а у I. и II. разреду само ученице са стране плаћају уписнину, која иде у благајну српске црквене општине.

У Сомбору, 20. јулија 1900.

Управа

српске више девојачке школе сомборске.

СТЕЧАЈ

Расписује се стечај на парохију П. разреда у Муњави, протопрезвитерата плашчанскога.

Рок за пријављивање траје до 9. (22.) августа 1900.

Из сједнице Епархијске Конзисторије држане у Плашком, дана 6. (19.) јулија 1900.

Михаил.

Бр. Е. К. 124. ex 1900.

105 2—3

ЕДИКТ

Овим се позивље Милан Давидовић, бивши трговац у Карловцу, да се у року од деведесет дана, рачунајући од првог увршења едикта овог у новине, или лично или писмено потписаној Епархијској Конзисторији пријави. Не пријави ли се у том року, наставиће се и окончати бракоразводна парница, коју је против њега жена његова Катарина Давидовића, рођена Вендауер, ође подигла, и без њега.

Из сједнице Епархијске Конзисторије држане у Плашком, 6. јулија 1900.

Михаил.

С. О. 4738./ през. ex 1900.

98 2—3

СТЕЧАЈ

Овим се отвара стечај ради попуњења једнога места у стипендијској заклади *Гавре Адамовића* са стипендијом од год. шест стотина круна за ученике средњих школа и свеучилишних наука.

Стипендију ову могу получити сиромашни ученици српске народности православне вере, који су доброг владања, марљиви и који се добро уче, ну сродници оснивачеви имају првенство.

Питомци ове закладе слушају своје науке у отачаственим заводима у Угарској, Хрватској и Славонији; ну могу их, уз благовремено полуцену дозволу од високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе, слушати и у иностранству.

Молитељи треба да поднесу своје молбенице *саборском одбору* у Карловцима најдаље до 2. (15.) септембра 1900. год., а ваља да привију уз молбу: крени лист, школку сведоцбу, лечничку сведоцбу и сведоцбу о сиромаштву. Осем тога у молбеници ваља споменути, камо да се достави одлука саб. одбора после седнице му; а матуранти још и то, којој струци ће се одати.

У Карловцима 18. (31.) јула 1900. год.

Председништво

срп. прав. нар. цркв. саборског одбора.

С. О. 4739./ през. ex 1900.

99 2—3

СТЕЧАЈ

У стипендијској заклади *Теодора, Петрије и Атанасије Вајића* имају се попунити два питомачка места свако са стипендијом од год. 300 круна.

Молитељи ваља исправно да докажу, да су Срби православне вере из краљевине Угарске, да су здрави и сиромашнога стања.

Инструјисану молбеницу ваља поднети *саборском одбору најдаље до 2. (15.) септембра 1900.* с тим, да се истој има казати и то, камо да се достави одлука у обзиру на подарење стипендије; а матуранти још и то, којој струци ће се одати.

У Карловцима 18. (23.) јула 1900. године.

Председништво

срп. прав. нар.-цркв. саборског одбора.

С. О. 4741./ през. ex 1900.

101 2—3

СТЕЧАЈ

Овим се расписује стечај ради попуњења једног питомачког места за обртничку струку у стипендијској заклади *Петровић-Хариша*.

Стипендију ову од год. 600 круна могу получити само младићи српске народности и источно православне вере из земаља угарске круне, а изабрани питомац моћи ће уживати своју стипендију само у којем наставном заводу истих земаља, изнимно пак по допуштењу вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и у којем наставном заводу у иностранству.

При једнаком својству молитеља имају првенство они, који су без имања, пред онима, који таковога поседују; а у истим околностима имају првенство пре свих молитеља сродници основатеља пок. Марије Хариша рођ. Петровићеве и мужа јој пок. Григорија Хариша из Земуна.

Креним писмом, лечничком сведоцбom о каламљену богиња и стању здравственом, школском сведоцбom о досад свршеним наукама, и најпосле сведоцбom од политичке власти, о имовном стању својем односно родитеља снабдевене молбенице ваља поднети саборском одбору у Карловцима најдаље до 2. (15.) септембра 1900. с тим, да се у молбеници има навести, камо да се достави одлука саборског одбора после седнице му.

У Карловцима 18. (31.) јула 1900. године.

Председништво

срп. прав. нар. цркв. саборског одбора.

НАТЕЧАЈ 91 3-3

Услед закључка ванредне скупштинске седнице, овим се расписује натечај на учитељско место при вероисповедној школи са годишњом платом у износу од 600 круна, два хвата дрва, два хвата сламе, четир ланца најбоље ораће земље, на коју учитељ порез плаћа, стан у нарави са баштом, за перовођество 20 круна и две круне од погребана, где позван буде.

Учитељу у дужност спада мушку и женску децу по наставном пропису обучавати, пофторну школу држати, а затим у десној певници појати.

Оспособљеним патјецатељима истиче рок о Преображењу, ког ће се дана и избор обавити.

Из главне скупштинске седнице држане у Кетфелу (Kettfely и. р. Monostor, temes megye) дана 18 јуна 1900.

Председник:

Мирко Гинђалов

СТЕЧАЈ 93 -33

Овим се расписује стечај на местној срп. вероисповедној шесторазредној мешовитој основној школи, са којим местом скончана су следећа берива:

У готовом новцу 680 круна; 15 ланаца ораће земље, на коју учитељ порезу плаћа; од венчања парастоса и укуна по 1 круна; у име огрева 500 ширтли или 50 круна; за перовођествв 24 круне; слободан стан састојећи се из 2 собе, кујне, коморе и штале.

Примећује се, да је горенаведена земља под аренду издата, те ће учитељ до 1. септембра 1902. године место земље уживати аренду од 316 круна.

Осим свакидашње школе обвезан ће бити изабрани и пофторну школу држати и при сваком богослужењу у цркви појати.

Компетовати могу само они, који прописану квалификацију имају и који су испит из мађарског језика положили.

Лична пријава узима се у обзир.

Рок стечаја траје до 6. (19.) августа, када ће се и избор обавити.

У Ловри (Lóré, и. р. Ráczekeve) 10. (23.) јула 1900 г.

Милош Видак
председник.

С. О. 4742./ през. ех 1900. 102 2-3

СТЕЧАЈ

Ради попуњења једног упражњеног питомачког места у стип. заклади блаженопок. А. Е. М. Мојсија Пугника са год. 400 круна овим се расписује стечај.

За стипендијесте могу бити изабрани само ученици српске народности и православне вероисповести и то ученици гимназије, реалке, занатлијских, трговачких, економских и рударских школа и виших наука и исти уживају стипендију све до свршетка наука, ако покажу добар успех у науци и добро владање. То имају исказати на крају сваког течаја. Ко ужива већ коју стипендију, не може бити у исти мах и питамац ове закладе.

За слушање наука ван земаља угарске круне уз уживање ове стипендије потребна је претходно получена дозвола високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе.

Креним листом, школском и лечничком као и сведошћом сиромаштва снабдевене молбенице ваља поднети срп. прав. нар. црквеном саборском одбору у Карловцима најдаље до 2. (15.) септембра 1900. год. с тим, да у молбеници ваља казати, камо да се достави одлука саборског одбора после седнице му, а матуранти још и то: којој струци ће се одати.

У Карловцима 18. (31.) јуна 1900. године.

Председништво

срп. прав. нар. цркв. саборског одбора.

Бр. ЕК. 91. ех 1900.

95 2-3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на парохију I. разреда у Карловцу.

Рок за пријављивање траје до 9. (22.) августа 1900.

Из сједнице Епархијске Конзисторије, држане у Плашком, дана 6. (19.) јулија 1900.

Михаил.

Број 94. 1900.

107 2-2

СТЕЧАЈ.

На овдашњој срп. прав. вјероисповјелној школи, има се са 1. септембром т. г. мјесто учитеља поунити.

Плаћа годишња јест 800 круна, станарине годишње 200 круна, те ини приходи од воднице, спророда и т. д.

Дужност је учитељу осим школске службе, појања у цркви, подучавати ученике ове школе као и више пучке школе у црквеном појању те вођења пероводства код општине.

Натјецатељи имаду своје ваљано иштруисане молбе потписаном предеједништву најдуље до 15. августа о. г. поднети.

У Костајници, 11. јулија 1900.

Срп. прав. црквена општина.

Управног одбора предеједник:

Перо Трифић, с. р.

СТЕЧАЈ.

За два учитељска мјеста у мушком одјељењу српско-правосл. основне школе у Мостару. Рок 5. (18.) августа о. г.

Дужности: Наставни рад, куда спада и обучавање дјце у црквеном појању, у оном разреду, који буде учитељу додијељен, појање за пјевницом; све према постојећим прописима.

Услови: Припадништво бос.-херцеговачко или аустро-уг. држављанство, вјероисповијест православља, оспособљење на којој српској препа-рандији у Аустро-Угарској.

Плата К 1400, станарина и огрев К. 160, свега К. петнаест сто шездесет. Почетком сваке пете год. награда од 10% плате. Учители 3. и 4. р. добивају још по К. 40 годишње за руковођење појања у цркви.

Уз остале документе ваља послати и свједочанство о моралном и политичком владању, издату од политичке власти. Молбеницу и прилоге ваља биљеговати.

У Мостару, 3. јула 1900.

Управа српско-прав. цркв.-шк. општине.

Владия повјереник:

С. Мандић.

ДРУГИ ОГЛАСИ

СТЕВА ПИСАРЕВИЋ

само свештеничког одела кројач

Дунавска ул. бр. 20. **НОВИ САД** Дунавска ул. бр. 20.

Част ми је пречасној г. свештеницима до повољног знања ставити и моју радиону препоручити у којој се само за српско свештенство одело израђује сваковрсно, камилавки од чоје и кадифе имадем готови. За свако парче, које се у мојој радиони изради гарантујем, да мора бити правилно израђено, и добро да стоји.

Цене су умерене, мустре на углед шаљем франко. — Јављам п. н. муштеријама, да никог нисам овластио, да у моје име прима поручбине. С тога ваља непосредно ради поручбине, управо мени обратити се. — 94 2—5

ШПИРО БОЦАРИЋ

АКАДЕМСКИ СЛИКАР

САРАЈЕВО

ХРГИЋ УЛИЦА БРОЈ 26.

97 2—3

ЈОВАН БОРТ

свештеничког, грађанског и војничког одела

КРОЈАЧ

У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА

Част ми је до повољног знања ставити сл. црквеним општинама и преч. господи свештеницима, да сам набавио сваковрсне штофове за зимске деаке, најфинији ластиг, камгарн, дублина, алапина, листера, первијена, све најфиније и по најумеренијој цени.

Дајем материју и израђујем посао и на отплату. До 100 фор. плаћа се 5 фор. а од 100 фор. плаћа се 10 фор. месечно. Кома је по вољи нека изволи доћи, па да се осведочи да је код мене све јефтино него игде. За израду тачну, брзу и најбољу стојим добар. —

Примам и тако исто израђујем и послове за црквене потребе, одежде, стихаре, ђачке и ђаконске, налоње, литије и барјаке. Стекао сам искуства да сам у стању сваку, како најмању, тако и најошчежнију поручбину примити, и на захтевање најтачније, најбоље и по врло умерену цену извршити.

Исто тако примам и оправке црквеног одјејанија, утвари и свештеничког одела.

Исто тако јављам п. н. публици, да примам и грађанско цивилно одело и израђујем га по наручбинама, најтачније и најсолидније, а по врло умереној цени.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом тањаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В.Валожика у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. — 366.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА